Suomen Pysyvä Edustusto Bryssel EUE

NEUVOSTORAPORTTI EUE2016-00997

EUE Ek Sanna(UM), Pahkala Tatu(TEM)

13.04.2016

KÄYTTÖ RAJOITETTU

Asia

Epävirallinen energianeuvosto 10.-11.4.2016 Amsterdamissa

Kokous

Epävirallinen energianeuvosto 10.04.2016 - 11.04.2016

Epävirallinen energianeuvosto 11.4.2016 Amsterdamissa keskusteli tulevasta sähkömarkkinamallin uudistuksesta ja siihen liittyvästä alueellisesta yhteistyöstä. Ministerit kävivät keskustelunsa pienissä ryhmissä, joiden puheenjohtajat vetivät keskustelut yhteen ja raportoivat muille delegaatioille. Keskustelut oli jaoteltu kahteen osaan: 1) Markkinoiden kehittäminen ja uusiutuvien integrointi ja 2) toimitusvarmuus. +++

Puheenjohtajamaa Alankomaiden elinkeinoministeri Henk Kamp avasi ministerikokouksen toteamalla positiivisen uutisen, että hiilidioksidipäästöt ovat viime vuonna pysyneet edellisen vuoden tasolla vaikka tuotanto ja kulutus kasvoivat. Tämä johtunut suurelta osin siitä, että 90 % uudesta energiantuotannosta on uusiutuvaa energiaa. Uusiutuvan energian markkinoille tulo on aiheuttanut kuitenkin myös ongelmia. Sähkömarkkinoiden integraatio on vielä kesken huolimatta jo tehdyistä toimista, kuten markkinoiden vapauttamisesta. Ilman toimivia energiasisämarkkinoita Pariisissa sovittujen tavoitteiden saavuttaminen hankaloituu. Jäsenmailla on hyvin samanlaiset haasteet, keskitetystä energiantuotannosta hajautettuun, pienimuotoisempaan uusiutuvan energian tuotantoon siirtyminen, toimitusvarmuuden parantaminen kuitenkin taaten kohtuulliset kuluttajahinnat sekä ylipäätään kysyntään vastaaminen. Investointien houkuttelemiseksi tarvitaan vakaata sääntelyä. Markkinat häiriintyvät helposti kapasiteettimarkkinoiden tai tukijärjestelmien takia. Häiriöitä tulee välttää, sillä muutoin kuluttajat ja yritykset joutuvat maksamaan ja vuodelle 2050 asetettujen tavoitteiden saavuttaminen hankaloituu. Jäsenmaiden tulee muodostaa yhteyksiä naapureiden kanssa. Sitä paitsi on helpompaa yhdistää alueellisesti energiapoliittiset tavoitteet sekä fyysiset yhteydet kuin kaikkia 28 erilaista EU-jäsenmaata. Komissiolla on kunnianhimoiset tavoitteet, jäsenmaidenkin tulee olla kunnianhimoisia.

Energiakomissaari Cañete piti tulevaa keskustelua sähkömarkkinoiden tulevaisuudesta tärkeänä jatkona viime vuoden marraskuun ministerineuvostolle. Toimivat energiasisämarkkinat ovat saaneet jatkuvasti huomiota myös päämiehiltä Eurooppa-neuvostossa. Energiajärjestelmä muuttuu nopeasti. Komission ajatuksena on, että noin vuonna 2050 energiatuotanto olisi puhtaasti uusiutuvaa energiaa. Tämä luo energiajärjestelmälle myös haasteen. Järjestelmän oltava joustavampi, mutta kuitenkin

taattava vakaa energian saanti. Jotta tavoite olisi mahdollista saavuttaa, tarvitaan 1) oikeanlaisia hintasignaaleja, 2) alueellista yhteistyötä sekä 3) TSOiden ja muutenkin regulaattoreiden roolin muutosta.

1) Lyhyen ajan hintasignaalit eivät luo riittävästi investointeja. Rajatylittäviä säätösähkömarkkinoita tulisi hyödyntää yhteistyössä paremmin. Pitkänajan hintasignaaleilla on merkittävä rooli investointien luomisessa. Hintamekanismeja tulisi kehittää niin, että hinnat selkeämmin ja nopeammin heijastavat markkinamuutoksia ja siten myös investoinnit tulevat tehdyiksi sinne, missä niitä tarvitaan. Hinta-alueiden suunnittelun ei tule heijastella poliittisia rajoja vaan keskittyä fyysisen ylikuormituksen helpottamiseen.

2) Tuotannon riittävyydessä alueellinen toiminta on tärkeintä, ei pelkästään kansalliset näkemykset. Markkinoiden integroitumisen pohjalla on tietenkin yhteistyö, ei vain ad hoc -yhteistyö. Tämän vuoksi komissio on luvannut, että fyysisten siirtoyhteyksien taso nostetaan 15 %:in vuoteen 2030 mennessä. Kapasiteettimarkkinoille komission mukaan tulee luoda alueelliset ratkaisut. Kapasiteettimekanismit sekoittavat markkinoita, joten jäsenmaiden on tehtävä yhteistyötä. Uusiutuvien tukijärjestelmien myös muututtava, ja uusiutuvien tuottajien kannettava markkina- ja saatavuusvastuu.

3) Energian toimitusvarmuus ei ole vain kansallinen huoli. Siinä tarvitaan koordinoitua yhteistyö erityisesti kantaverkko-operaattoreiden ja muiden regulaattoreiden kanssa. Komissio tulee esittämään myös ACER:n roolin kehittämistä, jotta nykyisin jo paljon paremmin toimiva TSOiden yhteistyö varmistetaan entistä paremmin.

Ministerit kävivät substanssikeskusteluja kolmessa suljetussa ryhmässä. Ensimmäisessä CZ vetämässä ryhmässä olivat EE, **FI,** FR, EL, HU, IS, LU, PT, RO, SE, ja neuvoston sihteeristö. Toista ryhmää veti CH ja mukana BE, HR, CY, DE, IE, IT, LV, NO, SK, ES. Kolmannessa DK vetämässä ryhmässä olivat AT, BU, LT, MT, PL, SI, NL, UK ja komissio. Ryhmien puheenjohtajat vetivät ministereiden keskustelut lopuksi yhteen kaikkien delegaatioiden yhteisessä istunnossa. Ryhmien keskustelut oli jaoteltu kahteen osaan: 1) Markkinoiden kehittäminen ja uusiutuvien integrointi ja 2) toimitusvarmuus. Alla on esitetty tiivistelmä keskusteluiden loppupäätelmistä.

Osio1: Markkinoiden kehittäminen ja uusiutuvien integrointi

Uusiutuvan lisäämisessä lähtökohdaksi tulisi ottaa päästökaupan antamat signaalit. Mahdolliset uusiutuvan tuet tulisi perustua huutokauppaan ja tukimekanismien tulisi olla teknologiaspesifejä. Uusiutuvaa energiaa tulisi käsitellä tasapuolisesti muiden tuotantomuotojen kanssa esimerkiksi tasevastuun osalta. On myös tärkeä huomioida muut uusiutuvan energian muodot kuin aurinko ja tuuli.

Markkinoiden hinnoittelun tulisi olla vapaata ja hinnan heijastella niukkuustilanteita. Kapasiteetin tukemisesta ei selkeää yksimielisyyttä, mutta niiden tarpeen arviointi pitäisi perustua yhtenäisiin kriteereihin. Päivän sisäisen markkinan lisäksi on tärkeää kehittää säätösähkömarkkinoita. Markkinoita kehitettäessä alueellinen yhteistyö korostuu. Riittävästä siirtokapasiteetista ja sen täysimääräisestä hyödyntämisestä on myös pidettävä huolta.

Kysyntäjousto ja sen mahdollistavat älymittarit ovat tärkeitä joustavuuden lisäämisessä. Mittaustiedon käsittelyyn ei vielä ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Tämä on keskeinen osa yhdistettäessä vähittäismarkkinoita.

Markkinarakenteiden muuttuessa tulee huomioida myös eri toimijoiden roolien muutostarpeet. Tämä koskee erityisesti sääntelyviranomaisten yhteistyötä (ACER), kantaverkkoyhtiöiden yhteistyöelimen toimintaa (ENTSOt) ja sähköpörssien toimintaa.

Osio 2: Toimitusvarmuus

Markkinat katsottiin tärkeimmäksi mekanismiksi toimitusvarmuuden takaamisessa. Lyhyen aikavälin markkinoiden hintasignaalien ei katsottu takaavan riittävää varmuutta investointien tekemiseen, vaan tarvitaan myös toimivat johdannaismarkkinat.

Toimitusvarmuuden arviointiin tarvitaan harmonisoitu lähestymistapa. Toimitusvarmuuden tasoon vaikuttaa merkittävästi kansalliset olosuhteet, joten päätös ja vastuu toimitusvarmuuden tasosta tulee säilyä kansallisena. Toimitusvarmuus taataan parhaiten alueellisella tasolla, jolloin yhteistyötä tulee parantaa. Alueellisen yhteistyön kehittämisessä tulisi huomioida jo tehty työ. Alueellinen yhteistyö katsottiin keskeiseksi myös kapasiteettimekanismien toteutuksessa.

Tehopulatilanteissa solidaarisuusperiaatteesta tulee olla selkeät pelisäännöt. Jokaisen maan olisi kuitenkin lähtökohtaisesti pidettävä huoli toimitusvarmuudestaan.

Suomen edustajat
Elinkeinoministeri Rehn,
Ylijohtaja Huttunen (TEM), Pahkala (TEM), Ek (EUE)

Liitteet

Viite

Asiasanat	energia, energian toimitusvarmuus, energiankulutus, uusiutuvat energianlähteet, sähkön sisämarkkinat
Hoitaa	**TEM, UM**
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, SM, VM, VNK, YM